

Veel meer over *Walewein* en ettelijke andere Arturromans is te vinden in het grote derde hoofdstuk van Frits van Oostrom, *Stemmen op schrift*. Amsterdam 2007.

De jeeste van Walewein

‘Vanden coninc Arture
Es bleven menighe avonture
Die nemmer mee ne wert bescreven.
Nu hebbic ene scone up heven.
5 Consticse wel in tWalsche vinden
Ic soudse jou in Dietsche ontbinden,
Soe es utermaten scone!
Alle die ingle vanden trone
Moeten mi gheven herte ende sin
10 Ende zulke wijsheit daer in
Ende minen sin also ghestarken,
Dat sire doghet in moeten merken
Alle diese zullen horen.
God, die dor ons was gheboren
15 Ende vanden stene maecte broot,
Verlene mi die wijsheit so groot
Indesen bouc, sonder meswende
Van beghinne toten ende.
Dies biddic Gode dor Zine ghenaden
20 Dat Hi mi vergheve die mesdaden
Die ic an dese redene doe
Bede spade ende vroe.’
Dies bat Penninc, diene maecte
Ende menighen nacht daer omme waecte,
25 Eer hijt vant in zijn ghedochte
Dat hi den boec ten ende brochte
Daer hi tbeghin of heift gheseit.
Nu bid hi u up hovescheit
Dat ghi zwighet altemale.
30 Hi sal u vort die scone tale
Segghen, al wert hem te zure
Vanden coninc Arture.

De roman van Walewein

‘Over koning Artur bestaan er heel wat verhalen die nog nooit te boek zijn gesteld. Ik zal er nu zo een heel mooie gaan vertellen. Als ik het verhaal ergens in het Frans had aangetroffen, zou ik het voor jullie in het Nederlands vertalen, want het is een schitterend verhaal! Ik hoop dat alle engelen in de hemel me gevoel in mijn hart zullen schenken, en helderheid van geest, wijsheid en kracht, zodat iedereen die mijn vertelling zal horen ervan zal genieten. Moge Jezus Christus, die voor ons op aarde is gekomen en van stenen brood heeft gemaakt, me bij het schrijven van dit boek veel wijsheid geven, zodat ik het helemaal kan voltooien, van begin tot eind. Daarom bid ik Hem mij genadig te zijn en mij de zonden te vergeven die ik bij het schrijven van deze hele geschiedenis overal zal begaan.’

Zo luidde het gebed van de schrijver Penninc, die dit boek gemaakt heeft en daar vaak van wakker heeft gelegen, vóórdat hij in zijn geest had voltooid wat hij zojuist was begonnen. Nu doet hij een beroep op uw wellevendheid en vraag u allen te zwijgen. Hij zal u nu het mooie verhaal over koning Artur vertellen, ook al zal het hem nog zwaar vallen.

35 Die coninc Artur sat tenen male
 Te Carlicen in zine sale,
 Ende hilt hof na coninc sede,
 Also hi menichwerven dede,
 Met een deel zire man
 Die ic niet wel ghenomen can.
 40 Ywein ende Perchevael,
 Lancheloot ende Duvengael
 Entie hoofsche Walewein
 - Sijn gheselle was daer ne ghein!
 Ooc was daer Keye, die drussate.
 Daer die heren aldus saten
 45 Naden etene ende hadden ghedweghen,
 Also hoghe liede pleghen,
 Hebben si wonder groot vernomen:
 Een scaec ten veinstren in comen
 Ende breedde hem neder uptie aerde.
 50 Hi mochte gaen spelen dies beghaerde!
 Dus laghet daer uptie wile doe
 Daer ne ghinc niemen of no toe
 Van allen gonen hoghen lieden.
 Nu willic u tscaecspel bedieden:
 55 Die stapplen waren root goudijn
 Entie spanghen zelverijn.
 Zelve waest van elps bene,
 Wel beset met dieren stene.
 Men seghet ons in corten worden,
 60 Die stene die ten scake behorden
 Waren wel ghewaerlike
 Beter dan al Aerturs rike.
 Dus saghen zijt alle die daer waren,
 Metten hieft up ende es ghevaren
 65 Weder dane het quam te voren.
 Dies adde die coninc Artur toren
 Ende sprac: 'Bi mire coninc crone!
 Dit scaecspel dochte mi so scone!

Op een dag zat koning Artur in de grote zaal van zijn burcht Carlioen. Hij hield er hof, zoals dat een koning past en zoals hij dat al zo vaak had gedaan, in het gezelschap van een aantal van zijn ridders die ik niet allemaal met name zal noemen. Ywein was er, en Percevaal, Lanceloot en Duvengael, en de hoofse Walewein - niemand was zijn gelijke! Keye, de hofmaarschalk, was ook van de partij. Toen de heren na de maaltijd de handen hadden gewassen, zoals vooraanstaande lieden dat gewend zijn, en nog wat bijeen zaten, maakten ze iets wonderbaarlijks mee: door het open venster kwam een schaakspel binnenzweven, dat landde op de vloer van de ridderzaal. Wie een potje schaak wilde spelen kon zo beginnen! Het schaakbord stond daar een poosje maar niemand van de aanwezige hoge heren ging eropaf.

Ik zal nu eerst even vertellen hoe het eruitzag: de pootjes die eronder zaten waren van rood goud en het had een opstaande zilveren rand. Het bord zelf was van ivoor, ingelegd met kostbare edelstenen. De schaakstukken die erbij hoorden, ik zal er geen doekjes om winden, waren ongelogen meer waard dan heel Arturs rijk bij elkaar. Alle aanwezigen keken naar het bord, maar op datzelfde moment steeg het op en ging het dezelfde weg die het gekomen was. Dat speet koning Artur. 'Bij mijn koningskroon!' sprak hij. 'Dat was volgens mij een schitterend schaakspel!'

70 Maerct, ghi heren, ende siet
Hen quam hier sonder redene niet.
Die up wille sitten sonder sparen
Dit scaecspel halen ende achter varen
Ende leverent mi in mine hant,
75 Ic wille hem gheven al mijn lant,
Ende mine crone na minen live
Willic dat zijn eghin blive.’
Van alden heren die daer waren
Sone durster een niet varen.
80 Si saten alle ende zweghen stille.
Die coninc seide: ‘Wie so wille
Goet rudder in mijn hof betalen,
Hi sal mi dat scaecspel halen,
Of wine ghecrighen nemmermere
85 Vandesen daghe voortwert mere,
Laten wijt ons aldus ontfaeren.’
Noch zweghen si alle die daer waren;
Daer ne antworde noyt een van worde.
Alse die coninc dit verhorde,
90 Sprac hi: ‘Bi mire coninc crone
Ende biden Here vanden trone
Ende bi al diere ghewelt
Die ic ye van Gode helt!
Ne wille mi niemen tscacspel halen,
95 Ic sect jou allen in corter talen
Ic salre selve achter riden.
Ic ne wils niet langher onbiden
Eert mi alte verre ontfaert.
Ic bem die gone diet beghert
100 Dat ict weder halen sal,
Mine lette ramp ende ongheval
Eer ic meer te Carlicen kere
Of ic blive doot inde ghere.
Ic salre jou mede doen die ere.
Ic soude met rechte zijn jou here,
105 Nu salic zijn jouwer alre knecht.’

Heren, let op, het is hier niet zonder bedoeling naartoe gekomen. Degene die nu onmiddellijk op zijn paard springt om dat schaakspel achterna te gaan en het voor mij te bemachtigen, die zal na mijn dood mijn gehele rijk én mijn koningskroon de zijne mogen noemen.’

Maar geen van de aanwezige ridders waagde het er opuit te trekken. Ze bleven allemaal zitten en zeiden geen woord. ‘Wie zich een goed ridder aan mijn hof wil betonen moet nú dat schaakspel voor me gaan halen,’ zei de koning. ‘Als we het nu laten gaan, krijgen we het nooit van mijn levensdagen weer terug.’ Nog steeds zweeg iedereen; niemand gaf antwoord. ‘Bij mijn koningskroon! En bij de Heer in de hemel en bij alle macht die ik ooit van Hem verkregen heb! Als niemand dat schaakspel voor me wil gaan halen dan kan ik jullie wel vertellen dat ik er zelf achteraan ga. Ik wil niet langer wachten tot het nog verder hiervandaan is. Ik moet en zal het terughalen, tenzij een rampzalig ongeval mij belet naar Carlioen terug te keren en deze wens mijn dood wordt. Ik zal jullie die eer dan wel bezorgen. Eigenlijk ben ik jullie heer, maar nu zal ik de vazal van jullie allemaal zijn!’

Deer Walewein, die nu ende echt
 In dogheden es ghetrect voort,
 Hi scaemde hem als hi dit hoort
 Datter niemen was soghedaen
 110 Die dat belof durste anevaen
 Van sinen here, den coninc.
 Ende hi trac voort metteser dinc
 Ende seide: 'Coninc Artur, here,
 115 Die worde die ghi heden ere
 Seid, die hebbic wel verstaen.
 Die jou ghelof wille anegaen,
 Suldi houden also ghi seit te voren
 Dien eet die ghi hebt ghezwoeren?'
 Die coninc andworde mettien:
 120 'Ja i,c so moete mi goet ghescien!
 Ware enich rudder bin minen hove
 So starc of van zulken love
 Diet mi leverde in mine hant,
 Ic wille hem gheven al mijn lant
 125 Ende mine crone na minen live
 Willic dat zijn eghijn blive.
 Dies ne keric heden mijn wort.'
 Also die here Walewein dit hort,
 So dede hi zine wapene ghereiden
 130 Ende wapende hem al sonder beiden
 Ende seide: 'Vindict in enich lant,
 Ic saelt u leveren in uwe hant,
 So helpe mi God die u gheboot,
 Of ic blive in den wille doot.
 135 Dies sijt seker ende ghewes!'
 Als Walewein ghewapent es,
 Brochtemen hem Gringholetten voren,
 Dien hi lief adde ende vercoren
 In sinen sin vor alle paerde.
 140 Ende hi sater up, die onvervaerde,
 Ende seinde hem metter rechter hant.
 Doe nam hi orlof, die wigant,
 An coninc ende an coninghinne

Heer Walewein, die altijd en eeuwig uitblonk in deugdzaamheid, schaamde zich toen hij bemerkte dat niemand van plan was zijn heer, de koning, te beloven het avontuur te wagen. Hij stapte naar voren en zei: 'Heer koning, ik heb de woorden die u zojuist gesproken hebt goed gehoord. Zult u tegenover degene die uw wens wil vervullen de eed gestand doen die u zo-even gezworen hebt?'

'Jazeker,' antwoordde de koning, 'zo waarlijk als ik hoop dat God me zal zegenen! Als enig ridder van mijn hofhouding zo dapper is, of zo voortreffelijk, dat hij me het schaakbord bezorgt, dan zal die na mijn dood mijn gehele rijk én mijn koningskroon de zijne mogen noemen. Daar neem ik geen woord van terug.'

Zodra Walewein dit gehoord had, liet hij zijn wapenrusting in orde brengen. Zonder nog langer te wachten bewapende hij zich en zei: 'Als ik het vind, waar dan ook, zal ik het u brengen, zo waarlijk helpe mij God die u het leven gaf, tenzij het vervullen van uw wens mij noodlottig wordt. Daar kunt u op vertrouwen!' Toen Walewein gewapend was, werd Gringolet bij hem gebracht, zijn uitverkoren paard, dat hij liefhad boven alle andere. De onverschrokken ridder klom erop en maakte met zijn rechterhand een kruisteken. Hierna nam de held afscheid van de koning, van de koningin

145 Ende an alle diere waren inne
 Metten coninc indie zale.
 Si antworten altemale:
 ‘Vaert! God, onse alre Here,
 Verde jou van lachtre ende van zere,
 150 Ende late jou dinc ten besten comen!’
 Als hi orlof adde ghenomen
 Reet hi wech met deser tale;
 Ende die daer bleven in die zale
 Waren vul van haren moede,
 155 Ende seiden: ‘Verghinct hem tongoede,
 Bi Gode ende biden goeden daghe,
 Hi souds hebben clene claghe
 Dat hi die dinc dar anevaen
 Die ne gheen man dar bestaen.
 No noit kerstijn horde tellen
 160 Dat si yewer oyt ghevellen.
 Dies dinct hi ons zijn onvroet!’
 ‘Here Walewein, siet wat ghi doet,’
 Sprac die coninc tsinen neve.
 ‘Ende hoort den raet dien ic u gheve.
 165 Een sot mach enen vroeden wel raden
 Van dat hem mach staen te staden.
 Emmer wacht u ende u paert
 Dat ghi niet so na ne vaert
 Den scake dat ghijs hebt toren.’
 170 Deer Walewein hi slouch met sporen
 Gringolette al dat hi mach.
 Ende als deer Keye dat versach,
 Nu moghedi horen Keyes tale.
 Hi liep ten veinstren vander sale
 175 Ende riep: ‘Here Walewein, maerct ende verstaet!
 Haddi ghenomen enen draet
 Ende hadde den ant scaec ghestrect,
 So mochtijt nu hebben ghetrect
 Dat u niet ne ware ontvaren!’
 180 Deer Walewein seide: ‘Wildi ontbaren,
 Heer Keye, van uwen quaden scerne.

en van alle anderen die zich bij de koning in de ridderzaal bevonden. ‘Vaarwel! Moge God, ons aller Heer, je beschermen tegen verlies en verdriet, en je vergunnen je queeste tot een goed einde te brengen!’ klonk het als uit één mond.

Na dit afscheid reed Walewein weg; de achterblijvers verkeerden in hevige opwindning. ‘Bij God! Zelfs als het slecht voor hem afloopt, valt er toch weinig voor hem te klagen, aangezien hij iets heeft durven beginnen dat geen mens zou wagen of waarvan nog nooit een christenmens heeft horen vertellen dat zoiets al eens ondernomen is. Maar we vinden het wel een heel onverstandig plan!’

‘Wees voorzichtig, heer Walewein,’ zei de koning tegen zijn neef. ‘Luister naar de raad die ik je geef. Een dwaas kan een verstandig man adviseren over wat hem van nut kan zijn. Zorg er steeds voor dat je paard of jijzelf niet zó dicht bij het schaakbord in de buurt komt dat het gevaarlijk wordt.’

Heer Walewein spoorde Gringolet aan, zo stevig als hij kon. Luister wat Keye zei toen hij dat zag. Hij liep naar een venster van de ridderzaal en riep: ‘Heer Walewein, luister eens! Als je een draadje had genomen en dat aan het schaakbord had vastgeknoopt, had je daar nu aan kunnen trekken en dan was het er niet vandoor gegaan!’

‘Ik verzoek u vriendelijk, heer Keye, op te houden met uw valse grapjes

Ic bads u utermaten gherne,
 Ende laet mi hebben mine avonture.
 Es soe soete of es soe zure,
 185 Comt soe te goede ofte te quade,
 Here Keye, ic ne roups u niet te rade!
 Dus reet hi henen metter vaert,
 Stoutelike als een liebaert.
 190 Deer Keye seide: 'Slaet met sporen,
 Heer Walewein, het hout daer voren,
 Tscacspel, hen dar jou niet ontvaren!
 Die coninc ende die met hem waren,
 Si seiden: 'Here Keye, waert u ghevoech,
 195 Deser tale hebwi ghenouch.
 Twine lati den rudder varen
 Daerne God moete bewaren?
 Ghine waert zelve niet so ghedaen
 Dat ghi tghelof durst anegaen
 200 Dat hi an hem hevet gheslegghen.'
 Walewein reet wech ende zi zijn bleven
 In harde menigherande tale
 Omme Waleweyne binder zale.
 Die coninc entie coninghinne
 205 Ghinghen boven ten hoghen tinne
 Ende saghen achter Waleweyne.
 Daer ne was no groot no cleyne
 Sine liepen ten veinstren harentare
 Ende saghen uut ende namen ware
 Warewaert Walewein henen soude.
 210 Hi reet met crachte ende met ghewoude
 Als die gone die niet ne spaert
 Achter tscacspel dat vorem vaert,
 Bi wilen hoghe, bi wilen neder,
 Bi wilen voort, bi wilen weder,
 215 Bi wilen verre, bi wilen bi.
 Over waerhede segghet men mi!
 Dus zagghet dere Walewein vor hem gaen
 Ende hadt wel metter hant ghevaen.

en mij m'n gang te laten gaan,' zei Walewein. 'Of het nou leuk is of niet, of het nou goed of slecht voor me afloopt, ik heb uw advies niet nodig, heer Keye!' En zo ging Walewein er spoorlags vandoor, met leeuwenmoed. 'Zet hem op, heer Walewein!' riep Keye. 'Het schaakbord vliegt daar ergens voor u uit, het kan u niet ontgaan!'

'Alstublieft, heer Keye,' zeiden de koning en zijn gevolg, 'nu hebben we wel genoeg gehoord. Waarom laat u hem niet gaan, in Gods hoede? U was zelf niet zo flink om de toezegging te doen die hij zojuist gedaan heeft.' Walewein reed weg en er werd in de grote zaal nog lang over hem nagepraat. De koning en de koningin begaven zich naar de hoogste tinnen van het kasteel en keken Walewein na. Iedereen liep her en der naar de vensters om te kijken welke richting hij opging.

Met inspanning van al zijn krachten en nergens voor terugdeinzend reed Walewein achter het schaakbord aan dat voor hem uit zweefde, nu eens hoog, dan weer laag, de ene keer vooruit, de andere keer een stukje terug, soms ver weg en even later vlakbij. Zo is het mij werkelijk verteld! Walewein zag het bord voor zich uit zweven en hij had het bijna kunnen vastpakken.

220 Maer hi liet, dor der gore tale
 Die boven laghen in die zale.
 Hadsine sien daer achter vaen
 Endt hem danne ware ontgaen,
 Si mochter mede hare sceren maken.
 225 Hine liet om el ne ghene zaken,
 Dus reet hi wech al zinen telt,
 Deer Waleweyn, up een scone velt.
 Doe quam hi in ene valeyde.
 Doe stont die coninc ende seide:
 230 Here Walewein, God moet u gheleyden!
 Mijn oghen moeten hier van u sceiden,
 Sine connen jou langher niet ghezien.’
 Hi keerden omme ende ghinc mettien
 Entie heren alle te male
 235 Vanden veinstren in die zale,
 Ende spraken alle ghemeenlike:
 ‘Here Walewein, God van hemelrike
 Verde jou van lachtre ende van scaden
 Ende van dorperliken daden,
 240 Ende late jou behouden wederkeren
 Metten scaecspele tuwer eren.’
 Doe namen si ander tale an hant.

 Ende hi reet wech, die wigant,
 Na tscaec daer hi omme uut was comen.
 Mettien hevet Walewein vernomen
 245 Enen berch vor hem staen.
 Hi doctem toten hemele gaen.
 Doe sprac hi daer hine vint:
 ‘Help God, sinte Marien kint!
 Waerwaert mach ic varen omme?
 250 Inne zie wech, no recht no cromme,
 Daer ic den scake volghen mach.
 Nu ne sach ic noyt so drouven dach
 Als dat mi nu sal ontvaren!’

Maar hij deed het niet, vanwege het geklets van al die mensen daarboven in de ridderzaal. Wanneer die zouden zien dat hij ernaar greep en dat het schaakbord hem vervolgens ontglipte, zouden ze hem bespotten. Alleen om die reden deed hij geen pogingen en reed hij in draf verder over een mooie vlakte, tot hij in een dal kwam.

In het kasteel stond koning Artur op en zei: ‘Heer Walewein, moge God je leidman zijn! Je verdwijnt uit mijn gezichtsveld, ik kan je niet langer zien.’ Hij draaide zich om en ging samen met alle ridders in de grote zaal weg bij de vensters. Ze zeiden: ‘Heer Walewein, moge God in de hemel je behoeden voor schande, leed en ruwe behandelingen, en je behouden en eervol mét het schaakbord laten wederkeren.’ Daarna namen de gesprekken een andere wending.

De dappere held reed voort, achter het schaakbord aan waarvoor hij eropuit was getrokken. Plotseling doemde er een berg voor hem op waarvan de top wel tot in de hemel leek te reiken. ‘Jezus, Zoon van de heilige Maria, help me!’ sprak hij bij die aanblik. ‘Hoe kom ik hier omheen? Ik zie geen enkele weg, recht noch krom, waarlangs ik het schaakbord kan volgen. Als het me nu ontsnapt, wordt dit de ellendigste dag van mijn leven!’

255 Mettien wart Walewein gheware
 Sciere waer die berch ondede,
 Daer tscaec in voer ende hi mede.
 Die berch die werts sciere gheles
 Als Walewein daer binnen es:
 260 Dat gat te voren was open,
 Wert nu sciere toe gheloken.
 Ende Walewein moeste daer binnen bliven,
 Allene sine rouwen driven
 In enen berch die donker es,
 265 Dies zijt zeker ende ghewes!
 Hine horde daer creature ne ghene.
 In den berch waren stene
 Daer hi jeghen mochte spreken.
 Wel na dochte hem therte breken
 270 Dat hi tscaec adde verloren.
 Die rouwe ghinc hem verre te voren,
 Dat hijt so verre hevet ghesocht
 Ende in so zwaerre pinen es brocht.
 Dies was hi zere tonghemake
 275 Ende peinsde menigherande zake.
 Hi seide: 'Al ware die berch ondaen
 Ende ic hier ute mochte gaen,
 Quamic zonder scaec te hove,
 Ic worde gheworpen buten love.
 280 Ic bem vroet van zulken zaken!
 Men soude sceren met mi maken,
 So wel kennic den here Keyen.
 Van hem souds mi mest verneyen.
 Mi ware liever soudic sterven
 285 Ende in desen berch verderven,
 Also ic wane dat ic sal,
 Mine helpe God, ende goet gheval.'
 Des nacht doghedi groot verdriet
 Van navons dat die sonne liet
 Haer scinen tes soe weder up ghinc.

Op dat moment zag hij dat de rots zich op een bepaalde plek opende. Het schaakbord glipte naar binnen en Walewein ging er achteraan. Het leek wel alsof de berg merkte dat de ridder naar binnen was: de spleet, zojuist nog open, sloot zich weer even plotseling. Walewein zat tot zijn grote verdriet moederziel alleen opgesloten in een donkere berg, werkelijk waar!

Er was geen levend schepsel te horen. Hij kon alleen maar praten tegen de stenen daarbinnen. Het leek hem dat zijn hart brak omdat hij het schaakbord kwijt was. Verdriet overmande hem, aangezien hij het zó ver had achtervolgd en nu zo in moeilijkheden zat. Walewein was er slecht aan toe, de gedachten warrelden door zijn hoofd. 'Ook al ging die rots weer open en kon ik eruit,' zei hij bij zichzelf, 'dan nog heb ik alle eer verspeeld als ik zonder het schaakbord terugkeer aan het hof. Dat weet ik wel zeker! Ze zullen de spot met me drijven, zo goed ken ik heer Keye wel. Hij zal me het grootst mogelijke verdriet bezorgen. Ik sterf nog liever en ga binnen in deze berg te gronde... En dat zal zeker gebeuren, tenzij God me helpt en het lot mij gunstig is.'

De gehele nacht, vanaf het moment dat de zonnestralen verdwenen tot het ogenblik dat de zon weer opkwam, was Walewein diepbedroefd.

290 Deer Walewein, die jonghelinc,
 Hi viel in kniegebede terre waerf,
 Ende seide: 'God die dor ons staerf
 Ende om ons coret die bitter doot,
 Nu helpt mi, Here, uut deser noot.
 295 Waric yewer in een plein'
 Sprac die rudder Walewein,
 'Al waren si 100 om mi ghestaen
 Ende si mi alle wilden slaen,
 300 Ic sette mi jeghen hem ter were
 Metten scilde ende metten spere.
 Hier moetic sterven dor die noot,
 Sonder slach ende sonder stoot,
 Dies bem ic tonghemake zere!'
 Dus claghede Waleweyn die here.
 305 Hi seinde hem ende es up ghestaen
 Ende ghinc te Gringoletten zaen
 Ende stac den breidel an sinen arme
 Ende riep wel dicken: 'Owi, wacharme!'
 Omdat hi tsaecspel hadde verloren.
 310 Die rouwe ghinc hem alles te voren,
 Dat was tmeeste dat hem daert.
 Doe nam hi zinen breidel ter vaert
 Ende doolde in gonen berch allene,
 Hi ende Gringolet, zijn wrene,
 315 So langhe dat hi sach van verren
 Den dach ghelijc ere sterren.
 Ende jeghen dat licht es hi comen
 Ende hevet een serpents nest vernomen
 Daer 4 jonghe in laghen ende sliepen,
 320 Die so groot waren dat si liepen
 Der waert dat si wesen wilden.
 Wat radi Waleweine, den milden,
 Te doene na dat es comen?
 Doch ne hevet hi niewer vernomen
 325 Toude serpent. Hi was ghevaren
 Buten berghe hem ghenaren

Toen knielde de jongeling neer om te bidden. 'Christus, die voor ons gestorven is en de bittere dood heeft verkozen, help me uit deze nood,' zo bad hij. 'Als ik ergens op een vlakte was waar ze met honderd man om me heen stonden om me met z'n allen aan te vallen, dan zou ik me tegen hen verdedigen met mijn schild en met mijn speer. Maar hier moet ik noodgedwongen sterven, zonder slag of stoot. En dat bedroeft mij zeer!'

Zo beklaagde Walewein zijn lot. Hij maakte een kruisteken, stond op, liep regelrecht op Gringolet af en pakte het dier bij de teugel. 'Wee mij!' riep hij van tijd tot tijd, omdat hij het schaakbord kwijt was. Dat verdriet overweldigde hem, dat deed hem de meeste pijn. Met de teugels in de hand doolde hij net zolang met Gringolet door de berg tot hij in de verte het daglicht zag, precies als het licht van een ster. Hij ging op het licht af en vond een drakennest waarin vier jongen lagen te slapen, die al zo groot waren dat ze konden gaan en staan waar ze wilden. Wat moest de edele Walewein daar nu mee? De moederdraak zag hij nergens. Die was naar buiten gegaan om eten te zoeken

Ende halen daer si bi souden leven
 Sine jonghe, die waren bleven
 330 Achter, ende als dit Walewein sach,
 Ne weet hi wat hi best doen mach.
 Maer hi haeste hen ende trac zijn zwaert
 Ende tert hem bet an ter vaert,
 Ende slouch middel inden hoop.
 325 Dat outste hadde den quaetsten coop,
 Want hi cloofdet midts ontwe.
 Den andren dedi so wee
 Dat het daer omme sterven moet;
 Den derden slouch hi of enen voet;
 Dat vierde sette hem ter were
 340 Ende hadde te Waleweine grote ghere.
 Het ontspranc met groten vake,
 Het was ghewect met onghemake.
 Het was zere fel, al waest cleyne
 345 Ende scoot upten here Waleweine
 Bede met claeuwen ende met tanden.
 Deer Walewein weerde hem metten handen
 Ende metten zwaerde ende metten scilde
 Weerde hem Walewein, die milde,
 Dapperlike metter vaert
 350 Als die gone die begaert
 Tserpent te dodene ende hine can.
 Het was gheleghen in enen dan
 Daer noit wijf no man was comen.
 Tserpent hevet zinen staert ghenomen
 355 Ende slouch Waleweine so harde
 Dat hi neder viel up die aerde,
 Al waest hem te doene leet.
 Doe scoot hi up ende nam ghereet
 Tserpent vaste met beden handen
 360 Boven ende beneden bi den tanden
 Ende scuerde hem zinen bec so wide
 Dat hem thovet hinc in twier side.
 Doe haesti hem ende vinc ten zwaerde,
 Deer Walewein, die onvervaerde.

voor haar achtergebleven jongen, en zodra Walewein dat merkte, wist hij niet wat hij het beste kon doen. Haastig trok hij zijn zwaard en ging op het nest af. Hij hakte er middenin en daarbij kwam het oudste drakenjong er het slechtst vanaf, want dat werd middendoor gekliefd. Het tweede jong verwondde hij zozeer dat het stierf en het derde sloeg hij een poot af. Het vierde jong verdedigde zich zodra het zo hardhandig gewekt was, en deed heftige pogingen Walewein aan te vallen. Het beest was bijzonder fel, ook al was het nog maar klein. Het vloog Walewein aan, met zijn klauwen én met zijn tanden.

De edele held verdedigde zich dapper, met zijn handen, zijn zwaard en zijn schild maar het gelukte hem niet het draakje te doden. Het nest lag in een hol waar nog nooit een mens geweest was. Het drakenjong sloeg Walewein zo hard met zijn staart in diens gezicht, dat hij tot zijn grote verdriet op de grond viel. Maar hij vloog weer overeind, greep het beest met zijn blote handen bij zijn boven- en onderkaak en reet zijn bek zo wijd open dat de kop dwars doormidden scheurde.

Haastig greep de stoutmoedige Walewein vervolgens zijn zwaard.

365 Maer tander serpent, dat hadde verloren
 Sinen voet, het hevet vercoren
 Gringoletten, seer Waleweins paert
 Ende maecte hem vaste darewaert.
 Mettien heift Gringolet vernomen
 370 Waer tserpent es totem comen
 Ende hevet sinen voet verheven
 Ende den serpente enen ghegheven
 Wel te pointe jeghen tbeste been
 Dat hem vlooch mortelinghe ontween.
 375 Doe moest vallen up die aerde
 Ende Walewein quam metten zwaerde
 Ende nam hem tleven haestelike.
 Doe danctijs Gode van hemelrike
 Dathi hem aldus es ontgaen.
 380 Te Gringolette quam hi zaen
 Ende sette hem in zijn ghereide
 Ende reet wech al zonder beide
 Daer waert dat hi den dach sach baren.
 Nu moetene Onse Vrouwe bewaren!
 385 Aldus reet hi den berch dore
 Tote hi quam vor ene score
 Daer die berch ghescoort es.
 Toude serpent was wel gheles
 Daer te vaerne uut ende in,
 390 Want het haelder zijn ghewin
 Daert altoos bi moeste leven
 Ende sine jonghe die waren bleven
 Achter hem, doe hetse liet.
 Ende alst Walewein comen siet,
 395 Sone was hijs bore blide,
 Ende trac hem an ene side,
 Dat hetne niet ne mochte sien.
 Hi ghereedde hem ende vinc mettien
 Bede ten scilde ende ten spere
 400 Ende hi reedde hem vaste ter were.
 Hi greep den scacht met beden handen
 Ende ghinc vor die scuere standen
 Ende keerde den ort ter scuere waert.

Maar het draakje dat een poot kwijt was geraakt, had het nu voorzien op Gringolet, heer Waleweins paard. Het ging op het dier af. Maar Gringolet zag hem komen, tilde zijn been op en trapte het draakje tegen zijn poot zodat het in stukken uit elkaar vloog. Het monstertje stortte neer op de grond, Walewein snelde toe met zijn zwaard en maakte het beest onmiddellijk af. Daarna dankte hij God in de hemel dat hij er zo vanaf was gekomen, liep op Gringolet af, klom in het zadel en reed zonder aarzelen weg in de richting waar hij het daglicht had gezien. Moge Onze-Lieve-Vrouwe hem behoeden!

Hij reed door de binnenkant van de berg tot hij bij een spleet in de rots kwam. Door die spleet kroop de moederdraak steeds naar binnen en naar buiten om voedsel te zoeken voor zichzelf en haar jongen, die ze in het nest had achtergelaten. Walewein zag het monster aankomen, en daar was hij helemaal niet blij mee. Hij drukte zich tegen de rotswand opdat het beest hem niet zou zien en greep zijn schild en zijn speer, gereed om zich kranig te weren. Met beide handen greep hij de schacht van zijn speer vast en ging voor de spleet staan, waarbij hij de speerpunt in de richting van de spleet hield.

405 Ende gont serpent dat quam ter vaert
 Ende waende liden sonder were.
 Ende Walewein gheraket metten spere
 So wel dat hijt stac al dore,
 Dat het viel neder in die score
 410 Tserpent ende began hem recken.
 Walewein waende ute trecken
 Den scacht ende hi was midts ontwe.
 Dat trensoen dede den serpente wee
 Dat hem tvier ter kele uut scoot.
 415 Doe waende Walewein wel wesen doot
 Vander hitte vanden viere.
 Hi ghinc an sine side sciere
 Ende liet die grote blaexeme liden
 Die daer vlooch in allen siden
 420 Enten serpente uter kele scoot,
 Om die anxene vander doot.
 Ware hem zijn staert niet buten bleven,
 Het hadde Walewein ghenomen tleven.
 Hi hevet brocht in zulker noot.
 425 Gont serpent slouch slaghe groot
 Metten sterte jeghen die stene
 Dat si vielen groot ende cleine
 In beden siden vander scuere.
 Daer mochten drie rudders riden duere
 430 Duer tgat dat serpent hadde ghemaect.
 Hadt Waleweine also gheraect,
 Ic wane hi waerre doot bleven
 Al haddi 20 manne leven!
 Deer Walewein stont ende louch
 435 Ende seide: 'Dits wel mijn ghevoech!
 Tserpent heift mi die porte ondaen,
 Nu mach ic uten berghe gaen
 Ende henen riden daer ic wille!
 Tserpent ne lach niet langhe stille.
 Dat trensoen dede hem onsochte.

De draak kwam snel aangelopen en dacht zonder tegenstand naar binnen te kunnen gaan. Maar Walewein trof het beest zo raak dat hij dwars door de draak heen stak. Die viel van pijn languit neer in de opening van de spleet. Walewein wilde zijn speer weer terugtrekken, maar die was dwars doormidden gebroken. Het afgebroken stuk verwondde het monster zo hevig dat de vlammen het uit de keel schoten. Walewein dacht te sterven door de geweldige hitte. Hij sprong in doodsangst opzij om de vlammen te ontwijken die naar alle kanten uit de keel van de draak schoten.

Als de staart van het beest niet nog buiten de rots had gestoken, had het monster hem gedood, zó had Walewein het in het nauw gedreven. De draak sloeg namelijk zo hard met zijn staart tegen de rotswand dat er aan alle kanten van de spleet brokken steen naar beneden regenden. Door het gat dat daardoor in de rots ontstond konden wel drie ridders naast elkaar rijden. Als het beest hem met zijn staart geraakt had, was Walewein vast en zeker dood geweest, ook al bezat hij twintig levens!

De dappere held lachte en zei: 'Dat is precies wat ik nodig heb! De draak heeft de deur voor me opengedaan, nu kan ik de berg uit en gaan waar ik wil!' Maar de draak bleef niet zo lang stil liggen. De speerpunt deed hem zeer.

440 Het stont up so het eerst mochte
 Ende scoot upten here Waleweyne.
 Tserpent was groot ende hi was cleyne!
 Het quam bernende als een vier,
 Hen sach nieman so leljc dier!
 445 Alst Walewein sach, wart hi vervaert
 Ende hi vergat zijn goede zweert,
 Want hem uter hant ontgleet.
 Dat was hem sident herde leet.
 Hine wiste noyt hoe hijt verloos.
 450 Tserpent Waleweyne vercoos
 Om te deerne so het meest mach.
 Het gaf hem herde menighen slach
 Metten staerte al tenden een,
 Wel 20 waerven eer het ghefeen.
 455 Het was up hem verbolghen zere!
 Mettien naemt Waleweine den here
 In sinen staert ende soudene draghen
 Sinen jonghen, ende latene cnaghen.
 Up dat so liet hettene leven.
 460 Maer God hevet hem tgheluc ghegheven
 Dat hise te voren slouch alle doot.
 Walewein was in groter noot:
 Haddi vor tserpent ghestaen
 Also hi bachten hevet ghedaen,
 465 Hi ware verbernt altemale,
 Sonder enighe wedertale.
 Gringolet dat ne conste gheduren
 Binnen den mure. Het liep ter scuren
 Ute ende ghinc an ene side.
 470 Dies was Walewein onblide.
 Hi bleef allene ende onberaden,
 Hem ne stont niemen te staden.
 Hi seide: 'Die duvel hout mi ghevaen
 So vaste, in can hem niet ontgaen,
 475 Ende metten staerte so ghebonden,

Zodra hij kans zag stond hij op en schoot op Walewein af. Die immense draak en die nietige Walewein! Laaiend als vuur kwam het beest op hem af, nog nooit heeft een mens zo'n monster gezien! Walewein zag het, werd bang en dacht even niet aan zijn goede zwaard, zodat dat hem uit de hand glipte. Dat was niet zo best, hij heeft nadien nooit begrepen hoe dat toch kon gebeuren.

De draak wilde Walewein zo hevig als hij kon te grazen nemen en sloeg hem wel twintig keer met zijn staart voor hij daarmee ophield. Hij was woest op hem! Daarna pakte hij heer Walewein op met zijn staart met de bedoeling hem naar zijn jongen te brengen en die hem te laten opeten. Alleen daarom liet het monster hem nog even in leven. Maar God was Walewein zo goedgezind geweest dat hij die jongen allemaal al had gedood.

Walewein verkeerde in grote nood: als hij vóór de draak had gestaan zoals hij zich nu achter hem bevond, was hij onherroepelijk helemaal verbrand. Gringolet hield het niet langer uit binnen in de rots. Het dier liep naar de spleet en ging naar buiten. Dat vond Walewein niet fijn. Nu was hij helemaal aan zijn lot overgelaten, zonder enige hulp.

'Die duivel heeft me zo stevig te pakken,' zei hij, 'dat er geen ontkomen aan is. Hij houdt me vast met zijn staart

Mochtic belyen mine sonden,
 So waric blide vor mine doot.
 Die selve God die mi gheboot,
 Hi moet mi helpen ende beraden
 480 Ende staen mire zielen te staden,
 Want mijn leven es ghedaen!
 Tserpent ne lette niet sonder waen
 Ende vlooch danen metter vaert
 485 Ende drouch Walewein in zinen staert
 Voortwaert in enen nauwen pat.
 Walewein was vander pinen mat
 Die hem tserpent hadde ghedaen.
 Mettien so bleeft ghevaen
 490 Tenen ghate. Het ne mochte niet duere,
 Het was te nauwe buten muere.
 Nochtanne waester dicke dor comen,
 Maer trensoen hevet hem benomen,
 Dat hem bleef stekende in de zide.
 Doet Walewein sach was hi blide.
 495 Hi seide: 'God, Here, dor uwe doghet,
 Also waerlike als Ghi wel moghet
 So moeti mi, Here, heden
 Jeghen dit felle serpent bevreden
 Dat mi desen anxt hevet ghedaen!'
 500 Dus moeste Waleweyn ghinder staen!
 Si waren ghevaen onder hem beden
 So vaste, sine mochten niet sceden
 No weder achter gaen no vort.
 Walewein mochte cume een wort
 505 Spreken. Hi was so zere ghebonden
 Met tserpents staerte tien stonden.
 Het heveten brocht in groter noot
 Ende gaf hem herde menighen stoot
 Metten staerte jeghen die stene,
 510 Bi wilen groot, bi wilen clene,

en ik mag blij zijn als ik voor mijn dood mijn zonden nog kan opbiechten. God, mijn gebieder, moet me nu helpen, beschermen en mijn ziel bijstaan, want het is met me gedaan!'

De draak verloor geen tijd, maar ging ervandoor, met Walewein in zijn staart geklemd, over een smal paadje. Walewein was uitgeput door de pijn die het monster hem bezorgd had. Maar plotseling bleef het beest steken in een opening. Het kon er niet door, de doorgang was te nauw. Het was er al veel vaker doorheen gekomen, maar nu werd hem dat belet door de afgebroken speerpunt die nog steeds uit zijn zijde stak. Walewein was blij toen hij dat merkte. 'Heer God, bevrijd mij nu met uw goedheid van deze wrede draak die me al deze kommer en kwel bezorgt!'

Daar stonden ze nu! Ze zaten allebei stevig gevangen, ze konden niet voor- of achteruit en ook niet van elkaar vandaan. Walewein kon nauwelijks een woord uitbrengen, zo stevig hield de draak hem nu in zijn staart geklemd. Het beest maakte het hem behoorlijk lastig. Met zijn staart sloeg hij hem tegen de stenen, de ene keer harder dan de andere.

Ende heveten in enen pit ghesteken
 Dat hi cume mochte spreken
 No gheen let verbrawen.
 Tserpent scuerde metten clauwen
 515 Walewijns wapine te dien stonden.
 Ooc es hi in zinen staert ghewonden
 Ende so vaste daer in ghevaen.
 Cume sal hi meer ontgaen
 520 Vander pine daer hi in es,
 Deer Walewein, sijt seker des.
 Hi verlost sine ene hant.
 Doe taste hi om zinen brant
 An zine side. Hi was verloren!
 No weder sider no daer voren
 525 Ne quam Walewein in zulker noot.
 Nu alreerst waendi bliven doot.
 Doe tasti voort an sine side
 Ene misericorde, dies was hi blide!
 Hi dankets Gode, hi hads te doene!
 530 Doe tracse uut Walewein, die coene,
 Ende stac na tserpent harentare.
 Hi dede hem harde clene dare
 Ende het ne mochte hem niet versluten.
 Hadt zijn hovet ghehadt buten,
 535 Het ware hem tonneren vergaen
 Dat hijt soude steken of slaen.
 Bedi hevet Walewein te doene
 Wel der helpen vanden trensoene
 Dat serpent dus ghevaen hevet.
 540 Walewein, die met pinen levet,
 - Hine mochte waer met ere hant -
 Die misericorde nam die wigant,
 Daer hi tserpent mede stac
 Sodat hem zijn herte brac
 545 Ter navelen, no min no mee.
 Tserpent creesch lude, hem was wee
 Omme die anxene vander doot.
 Noch was Waleweins anxene groot:
 550 Hi lach onder tserpents voet,

Hij had hem zo klem in die val dat Walewein nauwelijks kon spreken en geen vin kon verroeren. De draak vermorzelde met zijn klauwen Waleweins wapenrusting en hield hem nog steeds stevig vast in zijn staart. Geloof me maar dat er geen ontkomen mogelijk was in die benarde situatie.

Op een gegeven moment slaagde Walewein erin één hand vrij te maken, waarmee hij naar het zwaard aan zijn zijde tastte. Maar dat was hij kwijt! Nooit zat hij zo in de knel en hij meende nu echt dat zijn laatste uur geslagen had. Maar toen voelde hij daar zijn dolk. Wat was hij blij! Hij dankte God, want dat was precies wat hij nodig had! Walewein trok de dolk uit de schede en stak in het wilde weg op de draak in. Hij verwondde hem danig en het beest kon er niets tegen doen. Als het zijn kop vrij had kunnen bewegen, dan zou het steken en slaan Walewein slecht zijn vergaan.

Het kwam Walewein goed uit dat het beest zo klem zat door de speerpunt. De dappere held, die nog maar nauwelijks adem kon halen en maar één hand tot zijn beschikking had, greep de dolk weer en stak de draak middenin zijn hart, tot aan zijn navel toe. Het monster brulde, van pijn en uit doodsangst. Maar ook Walewein was vreselijk bang: hij lag onder de poten van de draak

Uter wonde quam ghelopen tbloet
 Up hem, heter dan een vier.
 Walewein sprac: 'Dit nes gheen dier.
 Het es die duvel uter hellen,
 555 Die hier comt ende wille mi quellen
 Ende hevet mi desen anxt ghedaen!
 Ende noch ne can ics niet ontgaen,
 Al eest gherovet vanden live.
 Ende al waric sterker dan si vive,
 560 Sone mochtic mi niet beraden,
 Ic ne moet sieden ende braden
 - Die duvel hevet mi so ghebonden -
 Int bloet dat comt uut deser wonden.
 Het dinct mi heter dan een vier.'
 Aldus lach Walewein onder dat dier
 565 Inden pit onder tserpents bloet
 Dat hem ten scoudren over woet.
 Dus dede hem tserpent groten pant.
 Deer Walewein trac uut metter hant
 Die misericorde metter vaert
 570 Ende hieu up tserpents staert
 Tote hine altemale ontknochte
 Ende hem zelve uter pinen brochte
 Die hem tserpent hadde ghedaen.
 Maer God danc, hi es ontgaen!
 575 Ende hi dankets blidelike
 Gode van hoghen rike.
 Doe was hi blide, doe hi dat sach
 Dat serpent also doot lach
 Dat hem die anxene hadde ghedaen
 580 Ende hi hem aldus es ontgaen.
 Hi seide: 'Ic ne wille niet sorghen
 Dattu heden ofte morghen
 Enen andren sult doen verdriet.
 Ic hope dat ne ghevalt di niet.
 585 Ic sal die eer die voete of slaen.'

en uit diens wonden stroomde het bloed over hem heen, kokend heet.

'Dit is geen dier,' zei Walewein. 'Dit is de helse duivel, die hierheen is gekomen om mij te martelen en mij al deze ellende te bezorgen! Nu is het monster dood, en nog kan ik niet ontsnappen. Ook al was ik in mijn eentje nog sterker dan vijf man bij elkaar, dan nog kan ik niets anders bedenken, zó stevig heeft die duivel me te pakken! dan hier gekookt en gebraden te worden in al dat bloed dat uit die wonden stroomt. Het is nog heter dan vuur!'

En zo lag Walewein in die val onder dat monster gevangen, terwijl het bloed hem over zijn lijf stroomde. Het beest deed hem vreselijk veel pijn. Heer Walewein trok de dolk razendsnel uit zijn lijf en hakte nu op de staart in, net zolang tot hij die helemaal ontward had en hij zichzelf uit de benarde positie kon verlossen waarin het ondiep hem had gebracht.

Maar God dank, hij was vrij! Dolgelukkig dankte hij de Heer in de hemel. Het deed hem goed de draak, die hem al die angst had bezorgd, daar dood te zien liggen. Hij was blij dat hij zo ontkomen was en zei: 'Ik zal niet toestaan dat jij vandaag of morgen nog eens een ander zo te grazen neemt. Want dat zou je slecht bekomen. Daarom zal ik je ook nog je poten afhakken.'

Hi haeste ende als hijt hadde ghedaen
 Sprac hi: 'Ic hope an Onsen Here
 Dune dwinghes mensche nemmermere
 Alstu hier vormaels heves ghedaen.
 590 Het ne mochte niet vordi ghestaen,
 Mijn goede halsberch, vander aventuren.
 Hine mochte niet vordi gheduren,
 Dune hebstene ghescont ende ondect
 Al mijn lijf, ende dorpect.
 595 Ende duer die scoren hebbic vonden
 In minen live diepe wonden
 Alomme omme in mine zide.'
 Walewein was drouve ende blide.
 Dat hi tserpent hadde doot
 600 Dies so haddi bliscap groot.
 Banderside so haddi toren
 Dat hi zijn zwaerd adde verloren.
 Sijns scilts moeste hi ooc derven
 Al sou di daer omme sterven.
 605 Hi lach onder tserpent te broken.
 Maer dies es hi wel ghewroken!
 Sijn scacht was ooc midts ontwee,
 Diene wert hem nemmermee.
 Gringolet es hem ontgaen,
 610 Dies moeste hi daer allene staen,
 In avonturen van zinen live.
 Hi adde wonden driewerf vive
 Die hem tserpent adde ghegheven,
 Dus leeddi een onsochte leven.
 615 Nochtan ne michte Walewein niet
 Up die pine ende up tverdriet
 Dat hem tserpent adde ghedaen,
 Addi gheweten waer waert gaen,
 Dat hi niemare hadde moghen horen
 620 Vanden scaecspele, achter of voren.

Haastig voegde hij de daad bij het woord en zei toen: 'Bij God, ik hoop dat jij nooit meer iemand zo in het nauw zult brengen als je het mij hebt gedaan. Mijn beproefde maliënkolder was niet tegen jou bestand. Hij heeft het niet uitgehouden, je hebt hem in stukken gescheurd en daardoor was mijn hele lichaam onbeschermd. Dat is helemaal doorwond, door alle scheuren in mijn maliënkolder heb ik aan alle kanten talloze verwondingen opgelopen.'

Walewein was verdrietig, maar ook blij. Omdat hij de draak had gedood, was hij blij. Anderzijds was hij droevig omdat hij zijn zwaard kwijt was. Ook zijn schild moest hij missen, en dat kon zijn dood betekenen. Want dat lag in stukken en brokken onder het lichaam van de draak. Toch had hij wraak genomen! Zijn speer was eveneens kapot, die zou hij nooit meer terugzien. En Gringolet was weggelopen. Zo was hij helemaal alleen achtergebleven, met gevaar voor eigen leven. De draak had hem wel vijftien wonden toegebracht, dus hij was er niet best aan toe.

Maar Walewein zou geen acht slaan op al het leed en de narigheid die de draak hem had bezorgd als hij maar wist waar hij naar toe moest of als hij maar enig nieuws over het schaakspel had mogen horen.

Dus doolde hi den berch al dure
 Omme te zoekene avonture,
 Die hire ghenouch vinden sal.
 Daer gheschiede hem dit gheval
 625 Dat hi vant zijn goede zwaert
 Dat hi lief hadde ende waert.
 Doe hief hijt up ende was blide
 Ende staect sciene an zine side
 In zinen scoe, dien hi noch hevet.
 630 Walewein zucht ende bevet,
 So zere smerten hem die wonden
 Ende hi gheraecte ten selven stonden
 Daer die berch was ondaen.
 Doe ghinc hi vor die score staen
 635 Ende vernam daer een scone lant,
 Ende Gringolet quam te hant
 Tote zinen here, alstene sach,
 Ghelopen aldat ghelopen mach,
 Die vanden slaghen was mesmaect
 640 Alsone tserpent adde gheraect
 Metten claeuwen in menigher stede.
 Nu hoort wat Walewein dede:
 Hi sat ende tinte sine wonden
 Die hire menighe hevet vonden
 645 Over zijn lijf, doe hise sochte.
 Men seghet dat men niet ne mochte
 Waleweine van ghenen talve
 Vinden, hine hadde werc ende salve.
 Nu eist comen dat hire te doene hevet
 650 Also zere als yemen die levet,
 Maer water was hem daer wel diere.
 Metten bloede moesti sciene
 Sine wonde wieken ende binden
 Alle die hire conste vinden.
 655 Als hijt dus al hadde ghedaen,
 So es hi weder up ghestaen
 Ende quam ghegaen te sinen paerde.
 Doe sach hi neder na die aerde.

Daarom doolde hij dwars door de berg, op zoek naar avontuur, dat hem nog genoeg te wachten zou staan. Hij had het geluk dat hij op zijn dwalingen zijn voortreffelijke zwaard terugvond, dat hem zo dierbaar was. Verheugd raapte hij het van de grond en stak het vervolgens onmiddellijk aan zijn zijde in de schede, die hij niet was verloren.

Zuchtend en bevend door de pijn die zijn verwondingen veroorzaakten kwam hij even later op de plek waar de bergwand open was. Hij ging voor de opening staan. Voor zich zag hij een schitterend landschap. Toen Gringolet zijn meester zag, kwam hij onmiddellijk, zo snel als hij kon, naar Walewein toe gelopen. Het dier was op veel plaatsen ook lelijk togetakeld door de klauwen van de draak.

Luister nu wat Walewein deed: hij ging zitten en onderzocht de vele wonden over zijn gehele lijf. Naar verluide had Walewein altijd en overal zalf bij zich en linnenpluksel om bloedingen te stelpen. Nu kwam dat hem beter dan ooit van pas, maar helaas had hij geen water. Hij moest het bloeden uit al zijn wonden spoedig stelpen en ze verbinden. Zodra hij dat gedaan had, stond hij op en liep naar zijn paard. Hij keek naar de grond

660 Doe dochte hem dat hi stont so hoghe,
 Men hadde niet met enen boghe
 Vander aerde connen gheslaen
 Tote daer Walewein was ghestaen.
 Hoe sal hi neder comen up daerde
 Met Gringolette, sinen paerde.
 665 Want die berch es also ghemaect,
 Al waerre een kerstijn up gheraect,
 Hine mochte nieuwer neder gliden
 Hine viele int water in allen siden.
 Om dien berch liep ene riviere,
 670 Soe was groot, wijt ende liep sciere.
 Die berch waser uut ghewrocht
 Uter rivieren, heift hem ghedocht,
 Met groten stenen ende met starken,
 Recht ghelijc ere karken.
 675 Ende inden berch ghinc ene score
 Daer tserpent voer dicken dore
 Ende hadder zijn nest in ghemaect
 Ende wilde niet dat men hem ghenaect.
 Men mochter qualike in ghewinnen.
 680 Het verghinc Waleweine tonminnen
 Dat hi was comen in den berch;
 Hets wonder hine hadde groot erch
 Ontfaen. Tserpent was so fel!
 Maer sine sake verghinc hem wel.
 685 Also laghen sine avonturen.
 Bedi mochtijcs te bet gheduren.
 Hi seide: 'Ic bem der anxene ontgaen
 Die mi tserpent hevet ghedaen.
 Nochtan staet mi hier te zine
 690 In vresen ende in groter pine
 Van minen live, in springhe sciere
 Vandesen berghe in die riviere.
 Beter es camp danne hals ontwee.
 Blevic hier binnen emmerme,
 695 Ic ne wiste wat eten no drinken.'

en merkte toen dat hij aan de rand van een helling stond, zó hoog dat je hem van beneden af niet met één pijl uit een boog had kunnen raken. Hoe moest hij naar beneden komen met Gringolet? De rots was dusdanig van vorm dat iedereen die er bovenop was gekomen aan geen enkele kant weer naar beneden zou kunnen zonder in het water te vallen. Want er liep een brede, snelstromende rivier om de berg heen.

Het leek Walewein alsof de rots was gemaakt met grote, harde stenen uit de rivier, net als een kerk. In de berg zat die spleet waardoor de draak die er zijn nest had gemaakt en niemand in zijn nabijheid duldde, in en uit was gelopen. In die berg kon je niet doordringen. Het was er Walewein slecht vergaan; het was een wonder dat hij niet nog meer letsel had opgelopen. Die draak was niet mis! Maar nu ging het weer goed met hem.

Zo stonden de zaken er nu voor. Hij hield het nu wel weer vol en sprak: 'Ik ben ontsnapt aan het gevaar van de draak, maar ik verkeer hier nog steeds in levensgevaar tenzij ik snel van deze rots in de rivier spring. Ik kan maar beter een poging wagen dan hier te moeten sterven. Want als ik hier blijf, heb ik niets te eten of drinken.'

Aldus began hi hem bedinken.
 Nu moeti avonturen zijn leven.
 Hi seide: ‘Sterve ic, ic come ghedreven
 Weder daer men mi sal kinnen.
 700 Hier mochtic lettelt prijs ghewinnen.
 Storvic hier’ sprac doe die here,
 ‘Menne ghevreeschte nemmermere
 Waer dat ic becomen ware.’
 Dus stont hi in groten vare
 705 Bi Gringolette, sinen wrene,
 Ende gordene ende sat daer up allene.
 Hi seindem achter ende voren,
 Ende Gringolet hevet vercoren
 Die riviere, ende spranc daer neder.
 710 Boven ne keerden si nemmeer weder,
 Dies zijt seker ende wijs!
 Haddi gheweest van Parijs
 Here, hi adt wel gherne ghegheven
 Ende hi te Carlicen ware bleven.
 715 Hi hilt hem vaste up zijn paert
 Dat menigher marc was waert,
 So waer so hijs hadde te doene.
 Het was een deel nader noene
 Als hi dus voer in die riviere,
 720 Ende Gringolet ghinc zwemmen sciere.
 Nu es der Walewein gheraect,
 Die vanden bloede was mesmaect,
 Daer hi mach spoelen sine lede
 Die wel zere te menigher stede
 725 Waren van wonden ende van bloede.
 Ende Gringolet, dat wert so moede
 Van zwemmene, dat nemmeer ne mochte.
 Doch swamt dat het lant gherochte
 Metten voeten ende stont al stille
 730 Om dat hem rusten wille
 In gone riviere up een eylant.
 Het quam hem wel dat hijt vant:
 Hen hadde el niet dan thovet boven.
 Walewein mochts hem wel beloven
 735 Dat hi zijn goede ors adde bescreden.

Zo overlegde hij bij zichzelf. Hij moest zijn leven wagen. ‘Als ik sterf bij de sprong,’ zei hij, ‘spoel ik wel ergens aan land waar men mij zal herkennen. Hier is er geen eer meer te behalen, want als ik hier sterf zal men nooit te weten komen wat er van mij geworden is.’ In angst en beven stond hij bij zijn paard. Hij trok de zadeldriem aan, klom op het paard en sloeg een kruis. Gringolet koos voor de rivier en waagde de sprong. Daarboven keerden ze nooit meer terug, geloof me maar! Al was Walewein heer van Parijs geweest, dan nog had hij die positie graag opgegeven als hij maar op Carloen was gebleven! Hij moest zich stevig vasthouden aan zijn kostbare paard. Op het moment dat hij in de rivier terechtkwam was het laat in de middag. Gringolet zwom als een razende.

Nu kon de gewonde en bebloede Walewein dan zijn overal gepijnigde lichaam afspoelen. Gringolet werd zo moe van het zwemmen dat het dier niet meer kon, maar toch zwom het door totdat het grond onder de hoeven voelde. Op een eilandje in de rivier stond het even stil om te rusten. Dat was net op tijd, want het paard had alleen nog maar het hoofd boven water. Walewein mocht zich gelukkig prijzen dat hij op zijn trouwe paard was geklommen.

Ic hope het salne wel bevreden!
 Het zwam vort an tander lant.
 Doe beette Walewein te hant
 In enen mersch die scone was
 740 Ende ghinc sitten int groene gras.
 Die vanden live was mesmaect
 Hi was in felre stede gheraect,
 Daer men hem deelde evel spel.
 745 Dat sceen an Gringoletten wel,
 Die lach als of hi ware doot.
 Dies was Waleweins rouwe groot.
 Hi trac dat gras uter aerde
 Ende ghinc tote sinen paerde.
 750 Hi begonst torcken ende wriven,
 Proeven oft hem mochte bliven.
 Doe spranct up, dies was hi blide,
 Walewein, ende stont bi zire zide.
 Al haddem yemen willen deren,
 755 Hine adde hem niewaer mede verweren.
 Hine hevet no weder scilt no spere
 Daer hi hem mede mochte ter were
 Setten, of hijs hadde te doene.
 Al was hi bloot, hi was coene.
 760 Sijn halsberch adde menighe scure.
 Men sach zijn scone lijf al dure
 Dat hem tserpent hevet ghedaen.
 Nu moet hi dus allene staen
 Bi Gringolette, zinen wrene.
 765 Echt gordine ende sat up allene
 Die tonghemake was wel zere
 Dat was Walewein, die here,
 Want hi ghenen wech ne sach
 Daer hi den scake volghen mach.
 770 Doe reet hi vaste al over dwers,
 Walewein, die scone mersch
 Onthier ende hi vernam
 Dat hi tenen weghe quam.
 Die hilt hi so hi best mochte.

Laten we hopen dat het dier hem in veiligheid zal brengen!

Gringolet zwom naar de andere oever, waar Walewein afsteeg in een mooie weide en in het groene gras ging zitten. De gewonde held was in een benarde positie geraakt; er was een gevaarlijk spelletje met hem gespeeld. Dat was ook duidelijk te merken aan Gringolet, die daar neerlag alsof hij dood was. Walewein was diepbedroefd. Hij rukte gras uit de grond, ging naar het dier toe en begon het droog te wrijven in een poging het voor zich te behouden. Tot Waleweins vreugde kwam het paard weer overeind en ging naast hem staan.

Wanneer iemand hem op dat moment kwaad had willen doen, had hij niets gehad om zich mee te verdedigen als dat nodig mocht zijn geweest, geen schild en ook geen speer. Maar al was hij dan ongewapend, hij was wel dapper. Zijn maliënkolder vertoonde menige scheur door toedoen van de draak. Je kon Waleweins krachtige lichaam er doorheen zien.

Daar stond hij nu, met Gringolet. Hij trok de zadelriemen van het paard opnieuw aan en klom erop. De situatie beviel hem niets, want hij zag nergens een weg waarover hij het schaakbord kon volgen. Daarom reed hij dwars door de weide totdat hij een weg zag die hij aanhield, zo goed en zo kwaad als dat ging.

775 Doe sach hi, also hem dochte,
 Ene borch of soe ware van goude.
 Doe peinsde Walewein dat hi soude
 Daer in herberghen, of hi mochte.
 Aldus sette hi zijn ghedochte.
 Doe reet hi darewaert herde zaen.
 780 Doe docht soe hem in een water staen
 Ende up enen standaert ghewrocht van ondre.
 Daer woonde die coninc vanden wondre.
 Wetti waer omme hi Wonder hiet?
 Ic saelt u segghen, ic ne laets niet:
 785 Hi versciop hem tallen dieren
 Die zijn upt lant of in rivieren.
 Bander side sciep hi hem wedere
 Tallen voghelen die met vedere
 Moghen vliegghen in enich lant.
 790 Ic wane wel dat men noit ne vant
 Scoonre borch dan hi hevet ene.
 Hen ware van kalke ende van stene,
 Nochtan mochte soe niet scoonre wesen.
 Soe was ghescreven, diet conste lesen,
 795 Met goude buten ende binnen.
 Men mach die borch niet ghewinnen.
 Twater datter omme gheedt,
 Het es ere alver mile breed.
 Men mach die borch niet ghenaken
 800 Die die coninc hevet doen maken
 Hen si namelike van voren.
 Die strate hevet Walewein vercoren
 Diene toter porten brochte.
 Menich sins was zijn ghedochte.
 805 Doe beette hi vordie borch sciere.
 Daer sach hi wonder menighertiere
 Alomme, van herde menigher saken
 Die die coninc adde doen maken.
 Sijn paert liet hi beneden staen
 810 Ende hi quam in die borch ghegaen.

Er doemde een burcht voor hem op die wel van goud leek. Walewein bedacht dat hij daar misschien onderdak kon vragen. Hij voegde de daad bij het woord en reed in draf op het kasteel af, dat op een voetstuk in het water leek te staan. Het was de woonplaats van koning Wonder. Weet u waarom die koning zo heette? Dat zal ik u eens even vertellen: hij kon van gedaante veranderen. Hij kon de gestalte aannemen van elk land- of waterdier dan ook, en ook van iedere vogel.

Ik geloof dat er geen mooier kasteel bestond dan dat van koning Wonder: het was weliswaar van kalk en van steen, maar mooier kun je het je niet voorstellen. Volgens degenen die dat in de geschiedschrijving hebben kunnen lezen was de burcht beschilderd met goud, zowel aan de buitenkant als vanbinnen. Je kon het kasteel niet innemen, want het water eromheen was wel een halve mijl breed. De koning had het zo laten bouwen dat je het alleen maar van voren kon benaderen.

Dat was dan ook de weg die Walewein insloeg, en hij reed in de richting van de poort. Hij was diep in gedachten en steeg weldra af voor de kasteelpoort. Om zich heen zag hij allerlei wonderbaarlijke dingen die de koning had laten vervaardigen. Hij liet Gringolet beneden achter en ging de burcht binnen.

Daer vant hi den coninc Wondre
 Ende zinen sone Alydrisondre,
 Ende tscaecspel tusschen hem beden staen
 815 Dat hem die pine al hadde ghedaen!
 Daer up so speilden si ten scake.
 Doe was Walewein bet teghemake
 Danne hi was in langhen stonden,
 Omme dat hi tscaecspel adde vonden
 820 Dat hi langhe adde ghesocht
 Ende hem in menigher pinen brocht.
 Doe neech hi ende groette den coninc
 Ende sinen sone den jonghelinc.
 Si groettene weder in waren saken
 825 Ende stonden up vanden scake
 Ende onthaelden Waleweyne, den here,
 Ende leeddene in waert biden ghere
 Die ghemaecs wel hadde te doene:
 Hi adde van sanderdaghes noene
 830 Gheweset in herde groter pine.
 Dats sinen wapinen wel anschine,
 Die so ghescuert zijn ende ghetrect.
 Hi scaemde hem dat menne sach ondect,
 Sijn scone leddene harentare.
 835 Die coninc Wonder werts gheware
 Ende riep twe knapen, dat si quamen
 Ende den here Waleweyne namen
 Ende leedden in ere kemenaden.
 Een ander cnape was dies beraden
 840 Ende quam te Gringoletten ghegaen
 Daerne Waleweyn liet staen,
 Beneden der brugge als hi up quam.
 Men seghet ons dattie knape nam
 Gringoletten, die wel sciere
 845 Was comen mesmaect uter riviere
 Ende leeddene up een scone stal.
 Daer dedi hem tghemac al
 Dat men mochte doen enen paerde.

Daar vond hij koning Wonder samen met zijn zoon Alidrizonder. En tussen hen in stond... het schaakspel dat hem zo veel last had bezorgd! De koning en zijn zoon speelden er een spelletje schaak op.

Walewein voelde zich beter dan in lange tijd nu hij het schaakspel had teruggevonden waarnaar hij zo lang op zoek was geweest en dat hem in zo'n lastig parket had gebracht. Met een diepe buiging begroette hij de koning en diens jonge zoon. Zij groetten hem ook, stonden op van hun spel en nodigden hem uit verder te komen.

Walewein was hard toe aan wat rust: vanaf de vorige middag had hij in grote moeilijkheden verkeerdt. Dat was wel te zien aan zijn gescheurde en gehavende wapenrusting. Hij schaamde zich dat hij zich zo moest vertonen, met ontblote lichaamsdelen. Koning Wonder bemerkte zijn ongemak en ontbood twee knechten, die Walewein meenamen naar een van de vertrekken in het kasteel. Een derde knecht kreeg opdracht naar beneden te gaan, naar de slotbrug waar Walewein Gringolet had achtergelaten toen hij naar binnen ging. De knaap pakte Gringolet, die toegetakeld uit de rivier te voorschijn was gekomen, bij de teugels en bracht hem naar een schone stal, waar hij het dier zo goed verzorgde als een paard zich maar wensen kan.

Ic wane dat Walewein also begaerde.
 Hi torctene vaste ende wreef
 850 Dat hem een twint niet ne bleef
 Over hem dat hem messat.
 Het hads te doene, het was so mat!
 Doe dedi hem of zijn ghereide
 Ende decket weder sonder beide.
 855 Doe liep die cnape ende haelde coren
 Ende stortets hem ghenouch te voren.
 Doe quam hi weder up ghegaen.
 Dander twee cnapen waren ghestaen
 Bi Waleweine inder kemenaden
 860 Ende daden hem grote ghenaden.
 Deen haelde water wel ghereet,
 Te pointe cout, te pointe heet,
 Ende goot in ene cupe zaen.
 Dander knape was ghestaen
 865 Bi hem ende ontwapenden gherede.
 Doe dwoughen si zine scone lede
 Die waren mesmaect van diepen wonden
 Dier si menighe over hem vonden.
 Als sijt aldus hadden ghedaen,
 870 Doe leiden sine up een bedde zaen
 Dat rikelijc was ende diere
 Ende vulmaect in alre maniere!
 Van finen goude die pilare
 Entie sponden van yvare,
 875 Wel duer sneden ende duer houwen.
 Men mochter wonder groot in scouwen.
 Die maerken conste, hi mochter in zien
 Twonder dat in de warelt soude ghescien
 Vanden beghinsele tote dat soe enden
 880 Sal, daer mochtijt ondervenden!
 Vier ingle stonden daer goudijn,
 Die niet verbetert ne mochten zijn,
 Die scone songhen ende clare.

Walewein zou het ook niet anders gewild hebben. De knaap droogde het paard af en roskamde het tot er geen spoor meer over was van alle narigheid. Het dier had het hard nodig, het was doodmoe! Daarna ontzadelde de knecht Gringolet en legde meteen een dek over zijn rug. Toen liep hij weg om graan te halen dat hij voor het paard uitstortte, voor hij de burcht weer in ging.

De beide andere knapen stonden bij Walewein in de slaapkamer, waar ze hem welwillend bedienden. De een spoedde zich om water te halen, niet te warm en niet te koud, en goot dat in een badkuip. De ander hielp hem zijn wapenrusting af te doen en daarna wasten ze zijn prachtige lichaam, dat helemaal overdekt was met wonden. Toen dat gebeurd was legden ze hem op een prachtig, kostbaar hemelbed. En dat was volmaakt, in ieder opzicht! De pilaren van het bed waren van het fijnste goud en de randen en het hoofd- en voeteneind waren van schitterend gesneden en gebeeldhouwd ivoor. Er waren wonderbaarlijke dingen op te zien, en wie goed keek kon er alle wonderen aanschouwen die zich van het begin tot het einde van de wereld voltrokken. Dat alles stond erop afgebeeld! Op de vier hoeken bevonden zich vier gouden engelen, mooiere bestonden er niet, die klaar en helder zongen.

885 Der Walewein hi wert gheware
 Dattie sanc die si gaven ute
 Was ghemaect met enen condute
 Dattie coninc vanden wondre
 Dede maken inde borch van ondere.
 Ende elc hevet in zine hant
 890 Enen saphier ende enen jochant,
 Indander hant enen carbonkel
 Die maket licht daert was donker,
 Dat te minnachte was also clare
 Als oft noenen daghes ware.
 895 Binnen der burch vanden stene
 Daer wasser menich groot ende clene
 Omtrent dat bedde daer mense sach.
 Nu hoort wat crachte ant bedde lach:
 Ware een man up tbedde gheleghen,
 900 Al wari dor houwen ende duer sleghen,
 Of haddi over hem enighe wonde,
 Moeste hire up ligghen ene stonde
 Tote hie met slape ware bevaen,
 Als hi weder up wilde staen,
 905 So wari gans ende ghesont
 Als hi noit was in enigher stont.
 Daer omme dedene die coninc Wonder
 Daer upligghen ende decken onder
 Die coverture, daer hi ghenesen
 910 Van sinen wonden soude wesen.
 Dus bleef hi met slape bevaen.
 Die inglen lieten haer singhen staen
 Die te voren songhen clare.

Heer Walewein merkte dat hun gezang werd voortgebracht door een lange buis die koning Wonder onder het kasteel had laten aanbrengen. Ieder van de engelen had een saffier en een robijn in de ene hand en een rode karbonkel in de andere. Binnen in de stenen burcht gaven die edelstenen zo veel licht in de duisternis dat het midden in de nacht klaarlichte dag leek. Ja, er was heel wat wonderbaarlijks te zien aan dat bed!

Luister nu eens wat een toverkracht het bezat: al was een man nog zo ernstig gewond, gekneusd of geslagen, wanneer hij maar voor een uurtje op dat bed ging liggen en door slaap overmand werd, dan was hij, als hij weer wilde opstaan, genezen en zo gezond als hij nog nooit geweest was. Daarom had koning Wonder Walewein op dat bed laten leggen en laten toedekken: hij zou genezen van zijn verwondingen.

Walewein viel in slaap, en de engelen die even tevoren nog zo helder gezongen hadden, staakten nu hun gezang.

Bron: G.A. van Es (ed.), *De jeeste van Walewein en het schaakbord van Penninc en Pieter Vostaert*. Dl. 1. Zwolle 1957.

Vertaling: Ingrid Biesheuvel.